

אוסף סיפורים 'שו'
מתוך "ליקוטי שמואל"
מלקט ועורך ש. אייזיקוביץ
eisikovits1@gmail.com

אמר חזקיה, אין תפילתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים ליבו כבשר (כבשר שהוא רך ולא כאבן שהוא קשה - רש"י)... . [מתוך 'האמנתי ואדברה']

על כוחה של תפילה מתוך שברון לב נלמד מהמעשה הבא המסופר מפי בעל המעשה:

כשעמדתי לחתן את בני החמישי, הייתי במצוקה. כמקובל אצלנו, התחייבתי על תשלום של חצי-חצי, כך עשיתי בארבעת הקודמים, וכך נחתם בין ההורים בחוזה האירוסין הנוכחי. אלא שאין דומה חתונת ילד ראשון לחתונת ילד חמישי. בראשון אוכלים חסכונית, בשני מגייסים הלוואות, בשלישי וברביעי מגלגלים גמ"חים, ובחמישי לומדים להרים ידיים לשמים... כי אין שום מוצא אחר. מי יכול לקנות חמשה חצאי דירות בתוך שש שנים מכספי משכורת נורמלית? אף אחד לא! אע"פ שידוע ששידוכי ילדים הם נס, בכל זאת לא תמיד זוכרים את הנס... במיוחד כשהוא מתגלגל במראה טבעי - ה'שווער' מלווה, חבר טוב מגייס הלוואה גדולה, הגיס פותח את הפק"מ שלו, ולפעמים אפילו מרוויחים בכרטיס הגרלה... כאילו הם דברים רגילים ונורמליים... עד שלומדים להתפלל ולבקש, ושוב להתפלל ולבקש מהשותף השלישי, שיעשה ניסים, כי אין לזה שם אחר. כל חתונה היא נס. וכך הגעתי לחתונה כשכל נכסי משועבדים לחתונות הקודמות, משכנתא על הבית שלי וחובות לבנק, הלוואות מחברים, ערבות מהבוס, הכל נוסה ומוצה עד תום, וההתחייבות שלי לחתונה עומדת בעינה. את הסכום הגדול והעיקרי: חצי דירה של ממש - זה לא היה לי. נוסף על כך, עמדה בפתח צרה נוספת: היה זה בעידן של כלכלה מאד לא יציבה. באותם ימים, כאשר חיפשתי הלוואה שתעזור לי להגיע לדירה הנכספת, הסתובבה שמועה, שהלירה עומדת לעבור פיחות שיקפיץ את מחירו של הדולר פי שניים, דהיינו, אם נניח שכרגע שווה הדולר לירה אחת - או טו טו הוא יהיה שווה שתי לירות. וכיון שמחיר דירה נקבע בדולרים [כך היה בזמנו], ואני משתכר לירות - אצטרך לשלם בלירות פי שניים. הווה אומר, לעבוד פי שניים, בעבור אותו סכום...

מובן מאליו, ש'בער' לי מאד לשלם על הדירה עכשיו, במחירה הנוכחי, ולא פי שניים. דהיינו שאם אצליח למצוא כסף עכשיו, אקנה דולרים במחירם כעת, ואוכל לשלם על הדירה ביתר קלות. כל החישובים הללו הסתובבו במוחי, ללא שום אפשרות לעשות משהו בפועל, כי, למעשה, לא היו לי לא לירות ולא דולרים... 'מי שבידו הלירות בידו גם הדולר', חשבתי לעצמי, 'לקב"ה אין זה משנה הסכום או הצורה, אם הוא רוצה לתת לי - הוא ייתן את מה שאני צריך, בכל צורה שאצטרך. אם כך, אין לי אלא לבקש ממנו'.

החלטתי שבמקום להתרוצץ בין מקומות שבהם יאמרו לי 'אין', אלך ישירות אל כתובתו של הקב"ה, ואבקש ממנו את מה שאני צריך. נסעתי אל הכותל המערבי, ושם ישבתי להגיד את כל התהילים בדמעות שלישי. שלוש שעות ישבתי שם, ובסיומם לחשתי תפילה אישית, ויצאתי לכיוון התחנה. והנה עוצר אותי אדם מבוגר, ושאל, אם אוכל להתפנות אליו לכמה דקות. כמובן עניתי בחיוב. יש לי סכום כסף גדול, פתח הזר ואמר, 'ואיני רוצה להשאיר אותו לא בבית ולא בבנק, ולא אצל הילדים שלי, כי איני רוצה שידעו באילו סכומים מדובר, ואיני רוצה שיריבו אחרי ה'מאה ועשרים' שלי. חשבתי להפקיד אותו בידי איש נאמן, שיקבל על עצמו להיוודע מתי אני הולך לבית עולמי, ואז יחלק את הכסף לילדים שלי. הלכתי לכותל, וביקשתי מה' שיאיר את עיני למי לתת את הכסף שהבאתי עימי, וישבתי שעות לראות מי מגיע ואל מי אפנה. ראיתי אותך, ומשום מה, מצאת חן בעיני. אני רואה את זה כסימן

משמים. האם תהיה מוכן לקחת ממני את הכסף, לשמור אותו אצלך, ולהתעניין מידי פעם מה קורה איתי'.

פערתי את פי בתדהמה. זה נראה כסיפור שמישהו הזה באמצע הלילה. אדם זר עוצר אותי, ורוצה לתת לי כסף לתקופה לא ידועה, וסומך עלי, מישהו לא מוכר, שלא אקח את הכסף לעצמי... חשתי כמו בסיפור מעשיה. מובן שהסכמת. סיפרתי לזר את הסיפור שלי על מה ולמה באתי להתפלל היום בכותל, והוא חיך באושר ואמר: 'ידעתי שאתה הוא זה שאצלו אני צריך להפקיד את הכסף, הרגשתי...! וכך, בו במקום, שולף האיש חבילת שטרות גדולה, ואנחנו סופרים אותה בעודנו עומדים בפניה ברחבת הכותל המערבי. היה שם סכום עתק, מעבר למה שהייתי צריך באותו זמן, הוא רשם לי את שמו וכתובתו, וידא שאני יודע את כל הפרטים, והלך. מרוב תדהמה, עבר עוד קצת זמן עד שיכלתי לעקור את רגלי מהמקום.

חזרתי אל הכותל לתפילת הודיה, ומשם שמתו פעמי אל הבנק, הפקדתי את הכסף לזכות הקבלן, והדירה נעשתה שלנו. כלומר, של הזוג הצעיר. לאחר מכן מיד מיהרתי אל חלפן כספים להחליף לדולרים את הסכום הנוטר, שהיה, גם הוא, גדול. יומיים אחר כך פוחתת הלירה, וכל דולר שהיה בידי הפך שווה פי שניים (!) מערכו, בכסף ישראלי. בכסף הזה חיתנתי את ילדי השישי... לאחר שחיתנו את כל ילדינו, אספתי את הסכום הגדול פרוטה לפרוטה, וכשהיה כל סכום ההפקדה בידי, תהיתי מה אעשה עכשיו. לא רציתי להשאיר סכום גדול כל כך בביתי, ומצד שני - שליחותי, כמו שידעתי מהבירורים שעשיתי כל חודש - לא הסתיימה, הזקן האריך ימים ושנים ועדיין חי. החלטתי לצלצל אליו ולשאול בעצתו, אולי, בכל זאת, הוא רוצה לעשות משהו אחר בכסף. אני מתקשר, עונה לי בנו, ואומר בקול שלא הסתיר את הרעד, כי אביו נפטר לפני שעתיים, ועוד מעט תצא הלווייתו ... באתי, כמובן, לחלוק לו חסד אחרון, זה היה המעט שיכולתי לעשות אחרי החסד הגדול שהוא גמל עימי.

בשבעה, כשבאתי לנחם, סיפרתי לבניו המופתעים את דבר ההפקדה, הם היו מופתעים מהסיפור לא פחות ממני.

"בדד ישב, מחוץ למחנה מושבו" (תפארת רפאל)

ידוע ומפורסם החסד המופלא שעשה הגאון הצדיק רבי אריה לוי עם החולים המצורעים. הצרעת הינה מחלה חשוכת מרפא, עקב סכנת ההדבקות מהמחלה נאלצו החולים בה לשהות בבית חולים מיוחד ששכן בשכונת טלביה שבירושלים. שם היו בבידוד, מנותקים מבני משפחתם.

למצבם הנורא התוודע רבי אריה בעת עומדו בתפילה בכותל המערבי, שמע קול בכי מר של אישה שהתייפחה בתפילתה. רבי אריה, שהבין שהאישה זקוקה לעזרה, המתין. כשסיימה את תפילתה פנה אליה: "למה תבכי, אולי אוכל לעזור לך". החלה האישה לגולל בפניו את מסכת יסוריו של בנה - יקירה שחלה בצרעת, ונתון בהסגר בבית החולים, בודד, בלא אפשרות מזור לרפואתו. רבי אריה הזדעזע מהדברים ששמע, והחליט כי חייב הוא להאיר את חשכת חייהם של אותם אומללים. במסירות נפש, מתוך בטחון בה' שלא ינזק, הלך לבית החולים לראות במה יוכל לסייע להם.

בהגיעו גבר זעזועו כשראה שנים עשר חולים יהודים המוקפים בשלש מאות חולים ערבים ונזירות נוצריות מטפלות בהם. כשראו החולים את רבי אריה פרצו בבכי קורע לב: "זה שנים רבות שלא זכינו לביקורו של אדם מהחוץ". מני אז החל בתמידות פוקד אותם, כשהוא יושב ולומד עמם ומחזק את רוחם ונפשם. כמו כן דאג להם לאוכל כשר, שאשתו הרבנית מרת צפורה חנה היתה מבשלת עבורם.

בהגיע ראש השנה, בגלל שאר חיוביו, שלח את בניו, רבי רפאל ורבי שמחה שלמה לתקוע בשופר לחולים. הם קיבלו על עצמם את התפקיד ברצון ובשמחה, וכפי שסיפרו היה זה מעמד מרטיט לב שלא מש מזכרונם כל ימיהם! בהגיענו לבית החולים מצאנו את החולים כשהם כבר ממתנינים בדריכות לבואנו. ומה גדולה היתה שמחתם עת ראו שאכן אבא דאג עבורם לזכותם במצוות היום.

מחשש להדבקות נותרו החולים לעמוד בפתח חדריהם כשאנו עומדים במרחק מה. כשהחלו להשמע התקיעות נפרץ באחת סכר דמעותיהם, מועקת לבם אשר טמונה היתה בעומק לבם התפרצה באחת החוצה, ומפיהם החלו להשמע זעקות ויללות אדירות קורעות לב כשאנו נסחפים עמהם בבכי נורא. כך נמשכו התקיעות בקושי רב, כשקולות גניחותיהם ויללותיהם נבללים בקולות השברים ויללות התרועה של השופר.

הזכיר פעם הגאון רבי יצחק זילברשטיין את הנהגתו זו של רבי אריה לפני הגאון רבי יוסף שלום אלישיב, חתנו של רבי אריה, ושאלו: "הכיצד רבי אריה סיכן את עצמו בכך?" השיבו: "לרבי אריה היה מותר!"

בן חורין (הרב אלעד גרין)

באחד היישובים בצפון מתגורר אדם שהיה שמן מאוד. לא שמנמן – שמן! הוא ניסה הרבה דיאטות ותמיד נשבר. וכמו שהוא מספר "אני אוהב לאכול. נהנה מאוכל, מבין באוכל – אז איזו דיאטה תעזור לי ..."

הוא מצא קאוצ'ר שהצליח לעבוד איתו, בפעם הראשונה בחייו הוא הצליח לשמור כמה חודשים על תזונה נכונה. המוטו של אותו מאמן היה שאסור ליפול אפילו פעם אחת. אם אתה מרשה לעצמך לאכול ביס אחד מעוגה – שברת את המחסום ואז תיפול גם בביס השני והשלישי. לכן הם תכננו מראש, מה הוא יכול להרשות לעצמו להתפנק, מתי הוא משחרר ואוכל קצת יותר, אבל בלי נפילות לא מתוכננות. וזה עבד – עד ש... עד שהגיע חג שבועות. ובמקום העבודה שלו התארגנו למסיבת שבועות חלבית. כל אחד הכין בבית מאכל חלבי, והבחור שלנו היה צריך לאסוף את כל התבשילים מכולם – ולסדר אותם בבית שלו.

אני עובר עם הרכב, אוסף את המאכלים הכי מיוחדים שהצליחו להכין. לזניות מיוחדות, פוקאצ'ות מדהימות, גלידות בשכבות – והכל טרי, חם וריחני... אני בדרך הביתה, צריך להעביר את המגשים לבית שלי – ואני יודע, כשאכנס לבית ואתיחד, אני והאוכל – אני לא עומד בנסיון... הוא אחרי ארבעה חודשים שלא נגע אפילו בבורקס! פתאום האוכל הכי טעים שקיים... מה יעצור אותו מהנפילה, מלאבד את כל הדיאטה שלו? איך גוי היה עומד בזה? איך יעמוד מישהו בלי תורה ומצוות בכזה פיתוי? הוא לא רוצה ליפול, לא רוצה לאכול – אבל זה

כל כך מגרה... הוא נוסע באוטו ושומע את האוכל מהמושב האחורי קורא לו, 'נו, תביא ביס...' אבל הגיבור שלנו היה יהודי, ושומר מצוות. הוא עוצר את הרכב בחנייה, אפילו לא מכבה את הסוויץ' – משאיר את האוטו דולק ורץ לתוך הבית. מגשי האוכל עדיין במושב האחורי, הוא רץ לבית, נכנס וניגש למקרר. מתוך המקרר הוא מוציא – חתיכת נקניק בשרי. חתיכונת, ביס קטן – אבל עכשיו הוא בשרי. פתאום כל הנסיון יורד, הכל נגמר. כבר אין לו תאוה לאוכל, למשך שש השעות הבאות הוא מנוטרל. ברוגע הוא מכניס את האוכל לבית, עורך שולחנות – ויודע שהתגבר על הפיתוי - - - - - .

בן חורין אמיתי – הוא מי שיכול לעמוד בפיתויים. להצליח להתגבר על התאוות, להציב מטרות ולעמוד בהם. והכוח היחיד שיכול לעצור בנאדם היא התורה הקדושה. הגבולות שהקדוש ברוך הוא נתן לנו – משחררים אותנו, הופכים אותנו לבני חורין אמיתי.

ברוך אתה ה' נותן התורה (מאורות הדף היומי, גליון 1092)

שיעול תוקפני פרץ מגרונו. מיתרי קולו היגעים כבר לא הביעו מחאה רמה על השימוש התכוף שנעשה בהם. בקול ענות חלושה, היה ר' זלמן נאנח ומשתעל וחוזר חלילה.

חנות הבדים שברשותו ידעה ימים קשים יותר מאלו, אך מעולם לא הייתה תקופה קשה ארוכה כל כך. זה חדשים אחדים שלא פקד את חנותו, כף רגלו לא ירדה על הקרקע, בהוראתו החד-משמעית של הדוקטור מן העיר הגדולה. הוא, הדוקטור, הבטיח, כי אם יאות זלמן לציית לכל אשר יצווה עליו, יחלים ויחזור לבריאותו המלאה. הבעיה היא רק הזמן. בינתיים, בעודו במיטתו, התנהלה החנות כמו שהוא תיאר לעצמו שתתנהל בעשור האחרון לחייו. הוא כבר ראה עסקים כאלו. אנשים פתחו עסק בתקופת פריחתם, פיתחו אותו, רכשו קהל לקוחות נאמן, סוחרים התדפקו על מפתן דלתם כדי להציע להם סחורה במחיר מוזל והכל היה נראה טוב. גלגל הזמן התקדם והם נותרו מאחור, הפכו נרגנים כאשר לא הבינו הכל, והפכו לרזגנים כאשר קהל הלקוחות התמעט.

בתקופה זו נוהלה חנותו לסירוגין, על ידי אמו הישישה ועל ידי בתו הבוגרת, ומן הדוח'ת שהובהלו אל מיטתו הוא הבין בדיוק מה קורה. רעייתו סעדה אותו כל העת ומיאנה לעזבו, אך הוא שכנע אותה, כי אם לא תיאות להסכיח לדבריו, רע ומר יהיה גורלם. עוד שבועות אחדים מתקיים יריד הבדים השנתי, והוא אינו מסוגל אפילו לחשוב מה תהיינה התוצאות אם ישגר הירידה את אמו או את ביתו, או גרוע מכל - את שתיהן בצוותא. את חייבת ללכת, הפציר בה ושכנע אותה, ביודעו כי מח עסקי שוכן בקדקודה.

הוא שכח מהשיעול ומדלקת הריאות. הרופא שהגיע לביקורו השבועי הקבוע נדחה על אתר. ימים ארוכים היה יושב-מקפץ במיטתו, ומסביר בהתלהבות את אופן התנהלות דרכי היריד. אל תשכחי בילא. אף פעם אל תכנסי לתוך האוהל של הסוחר. תעמדי בפתח, יד אחת מחזיקה בארנק כעומדת לשלוף את הסכום, והיד השנייה מסוככת על העיניים המופנות מידי פעם כלפי הפתח, כבוחנות את מרכולתם של הסוחרים האחרים. הוא יתבלבל, אני מבטיח לך, קרא בהתרגשות עד שאמו חשדה שכל מחלתו אינה אלא תירוף לחופשה ארוכת-טווח. החמדנות שתתעורר בו למראה ידך המושטת אל הארנק, תעניק לו את ההרגשה שהוא עומד להפסיד את עסקת-חייו, הוא יסכים לסכום שתציעי בפניו, ואז, בלי לחשוב פעמיים, תוציא

את הכסף במקום וחתמי אתו על העסקה. הוא כבר ינסה להתחרט, הפטיר בחיוך, כמו היה עומד במקום ורואה את קמטי הצער הנחרשים במצחו של הסוחר הפתאי, אבל את תעמדי על שלך. חתמנו, נקיים את העסקה. יותר משהפנימה את דבריו, הפנימה את העובדה שעד שלא תאמר לו שהפנימה את דבריו הוא לא ישלח אותה לדרכה.

ותצא בילא לדרכה. בימים פקדת בעתה מגנבים שאולי יחמדו את ממונה, ובלילות פקדוה חלומות בעתה, על הסוחר הזועם שגילה כי אישה שאינה סוחרת ולא בת של סוחרת, היתלה בו ושיטתה בו. לילה לפני היריד התערבו שני פחדיה המבעיתים זה בזה והפכו לחלום מחריד. בהגיע הבוקר, ניצבה בילא לפני משימת חייה. היריד המה אדם. היא לא ידעה מי מוכר ומי קונה, מי סוחר, מי מלווה, מי לווה, מדוע כולם לוקחים את הכל ועדיין הכל נשאר באותו מקום.

אישה צנועה העושה רצון בעלה הייתה ביילא. מאחזת בארנקה בחזקה, צעדה בהיסוס תחת אחת הסככות ונרגעה לאחר שנוכחה לדעת כי זוג הסוחרים שניצבו מולה היו בני דודיה הראשונים. המתח התפוגג באחת. כל חרדותיה נמוגו, פחדיה התאדו וחיש מהר היא שבה להיות היא עצמה, ביילא עקרת הבית. לא סוחרת'ה ולא מנהלת עסקים. עוד זה מה שהיה חסר לה. שבעה ימים של שתיקת-חרדה הופרו באחת. ביילא פצחה את פיה והחלה לספר מדן ועד באר שבע, על החורף שקדם לחורף שגולל על זלמן את דלקת הריאות, בעוד הללו סוככים בידיהם על עיניהם ומביטים אל הרחוב... אולי תבין. ביריד אין זמן. בילא, התעורר אחד מהם, סוף סוף יריד היום, עושים עסקים. כן, עסקים, התעשתה ביילא. אילופו של זלמן היה כלא היה. הנה ארנקי, מאה רובל לפניכם, תנו לי תמורתם מה שתתנו לי ואלך לדרכי. סחבו הללו סחורה לשארית-בשרם, המריצו את משרתיהם, דרבנו את עובדיהם, העמיסו את הבדים המשובחים למעלה ואת הבדים הפחות משובחים למטה, וכאשר נארזו החבילות כדבעי, הזדרזה ביילא לפתח את קשרי ארנקה ותהום העיר מצווחתה. הכסף איננו !!!

שני בני הדודים לא ידעו את נפשם. מחציתו הראשונה של היום עברה עליהם בשמיעת סיפוריה, עד ערב של יום יזדקקו לשמוע את אנחותיה ולפייסה במילות כיבושין. הכל יצאו לחיפושים נרחבים, אותם הובילו שני בני הדודים, אשר לא ההינו להשלים עם העובדה כי כל הדיבורים עד כה היו לשווא ללא כל תועלת. עודם מחפשים בקצהו המזרחי של היריד, השגתם השמועה כי בקצהו המערבי של היריד נמצאה האבדה. חיש מהר התמלאה סככתם בהמון אדם, ובין כך ובין כך החלו להרהר בינם לבין עצמם, כי כל הסיפור גולל לעסקם פרסומת לא רעה כלל ועיקר.

כעבור דקות אחדות הגיע אל המקום יהודי נרגש, קסקט לראשו, אזור למתניו וצרור רובלים בידי. הכל לחשו בהתרגשות, הקיפו אותו, המתינו להיווכח במחזה המרגש, יהודי מקיים מצוות השבת אבדה, מחזיר סכום הגון שמצא ביריד. שקט. הוא לא נע ולא זע. מאן דהוא הכה באצבע צרידה, משל היה מזרז את הש"ץ שיפתח ב"ברוך", אחר דחק בו קלות, והוא נטוע על מקומו, מנענע את ראשו באיטיות לשלילה. קולות רטינה החלו בוקעים מקרב ההמון. בני הדודים החליטו כי עליהם להוכיח מנהיגות, וכמעט שעשו כן, אך הלז פצח את פיו וטען, כי הן רק אתמול היה בבית המדרש ובו שמע בשיעור, כי המאבד כסף בעיר שרובה נכרים, אשר אינם אמונים על מצוות השבת אבדה, מתייאש ממנו, ואם כן, גם אישה זו התייאשה

מכספה ושוב אינו שלה. אם צדקה רוצה היא, אשקול זאת בחיוב, לב רך לי. אמנם גם לי אישה וילדים הממתינים לפת לחם, אך בשעה שאדון עם עצמי בעניין, לא אשמוט מזיכרוני את העובדה, כי אלמלא חדלונה לא הייתי זוכה באוצר.

הדיון עבר לפסים הלכתיים. זרועותיהם של הגברתנים רפו, וביניהם נדחקו תלמידי-חכמים שנקלעו ליריד והחלו תרים ודנים בעניין. זה אומר בכה וזה אומר בכה. חלפה שעה קלה, ונדמה היה, כי אם לא יופיע במקום רבה של קובנא, הגאון הנודע רבי אלחנן ספקטור, זכר צדיק לברכה, לא ימצא פתרון מן הסבך המפותל. והוא אכן הופיע, במלא הדר קומתו - יהודי חביב, השב לה את הכסף - כבוד הרב, היא התייאשה מהכסף. קולו של רבי יצחק אלחנן רעם בשבילי יריד הבדים, כמו היה עומד על דוכן הישיבה הגדולה ונושא שיעור תורני. בהניפו את ידיו הסביר למוצא ההגון ולכל מי שחפץ לשמוע, והיו הרבה כאלה: רק מי שהממון שלו רשאי להתייאש! הכסף אינו שייך לה, הוא שייך לבעלה, היא אינה אלא שלוחתו, יכולה היא להתייאש מכאן ועד עולם, הכסף נותר שייך לבעלה. השב לו אותו כי שלו הוא.

לימים היו בני הדודים מספרים, כי בתחילתו של יום לא תיארו לעצמם, אלו חוויות יתרוכם בדוכנם בתוך מספר שעות. ואנו לא הבאנו סיפור זה אלא בשביל זעקתו של בעל מוסר אשר שמע את הדברים והגיב בהתרגשות: השומעים אתם? שליח אינו רשאי להתייאש! במעמד הר סיני נמסר לידי בני אנוש הפיקדון היקר ביותר שהופקד אי פעם בידם. זכינו לשליחות הנשגבה והרמה ביותר: לשמור על התורה, לקיים את מצוותיה ואת דיניה, וללמוד בה, ללמוד אותה, להבין אותה ולהגות בה. שאלו את לומדי הדף היומי, הם יספרו לכם, כי לא הרי יום אחד כמשנהו, או בלשונם: יש דף ויש דף. מסכת ברכות הייתה ללא ספק קלה יותר ממסכת שבת. הכל יודעים כי הסיפוק עצום, אבל לפעמים קשה, בוודאי, מקשיים אין להתעלם. אבל להתייאש? שליח? להתייאש? ברוך אתה ה' א-לוקינו מלך העולם, אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. ברוך אתה ה' נותן התורה.

גם מילה טובה זו חסד [מתוך 'פניני פרשת השבוע']

צריכים לזכור שחסד לא חייב להיות בדווקא משהו גדול, אפילו לומר לאדם מילה טובה, שלום חייכני, מחמאה כנה, אמירה משבחת, התייחסות מכבדת, אפילו שבח סתמי המעיד על הערכה - כל זה הוא בכלל חסד. כדי לאפשר לנו הצצה לכוחה של מילה, מעניקה לנו הגמרא במסכת בבא בתרא חשבון מתמטי, שכשמתעמקים בו - הידיים רועדות מהתרגשות. הגמרא אומרת שהנותן צדקה לעני זוכה ב-6 ברכות, ואילו המפייסו - הנותן לו מילה טובה, זוכה ב-11 ברכות! ואם זוכה נותן הצדקה לתת גם מילה טובה - הרי הוא זוכה בכפל מבצעים: 6 ועוד 11 ברכות... כי מילה טובה אחת - בכוחה להפוך עולמות, לשנות גורלות, להציל דורות. מילה טובה - עשויה להתברר כהצלת נפשות, כ-'נקודת המראה' לעתיד טוב בהרבה, כרגע מכונן באישיות של הזולת!.

ועל כך יעיד המעשה הבא: שעת ערב שגרתית, בסתם יום של חול. בקצה הרחוב עומד יהודי נכבד בגיל העמידה, ולפתע הוא מבחין באדם צעיר שחולף לנגד עיניו. מוישה, חכה רגע! - הוא קורא לעברו של הצעיר, שמשפשף את עיניו וקורא בהפתעה: "רב'ה שמואל". "כן כן", מחייך הרב'ה שמואל, מלמד תשב"ר מיתולוגי, שכבר עשרות שנים מכהן בתפקיד. מוישה זה עבר תחת ידיו, כמוהו כל אחיו, בני דודיו, שכניו וחבריו... למעלה מאלף ילדים כבר הספיק

לחנך בידי האוהבות! עכשיו הוא עוצר את מוישה - שהיה תלמידו לפני כעשור ומחצה, ואומר לו "אני חייב להראות לך משהו, חייב". מוישה נעמד על עומדו, והרב'ה שמואל הוציא את ארנקו, ומתא פנימי משך החוצה פתקה קטנה, עליה התנוסס כתב יד ילדותי ועליז. מזהה את הכתב? - הפנה הרב'ה שמואל את השאלה למוישה, שהשיב מיד: "כן, זה הכתב שלי, אבל זה ממזמן, שנים עברו מאז" "אכן כן", חיך הרב'ה שמואל, "זה פתק שאותו כתבת, כשהיית כבר ילד גדול, ואחיק הקטן למד אצלי. הוריך לא היו בבית באותו בוקר, ואחיק מסיבה כלשהיא איחר לבוא לכיתה. אתה - כאח בוגר, כתבת עבורו את פתק האיחור. אבל ניצלת את ההזדמנות והוספת עוד כמה מילים: 'לרב'ה שמואל היקר, שדואג לכל התלמידים ומשקיע בהם באהבה, ואנחנו אוהבים אותו כל כך'". "...זהו" - אמר הרב'ה שמואל - "אתה רואה? זה מה שכתבת, בעודך ילד. אבל המילים הללו, מקרב לב תמים וזך, מילים שמביעות הערכת אמת שאין דומה לה - נחקקו בלבי. עד כדי כך, שגם היום, עשור וחצי אחרי, אני מחזיק את הפתק בארנקי, ובכל רגע קשה בעבודה, כשאני חש שכוחותיי לא עומדים לי עוד - אני מוציא את הפתק הזה, ומתחזק בעזרתו!"

סיפור זה, שמקורו בעלון 'משמרת השלום', חושף עד כמה מילה טובה מעניקה כוחות לכל אדם ואדם, ואפילו מחמאה של ילד לאדם מבוגר ביכולתה לנסוך כוחות ולתת עוז ותעצומות...

השידוך הקרוני

שידוך נפלא מדובר ביממה האחרונה במרפסות בקרית ויז'ניץ בבני ברק - שידוך שנערך על פי כל הוראות משרד הבריאות, החתן והכלה גרים בבניין אחד בכתובת אמרי ברוך 11 בבני ברק.

אמש (שני) נסגר השידוך לבנו של הרב פנחס ברוך וייס, חתנו של המשב"ק לבית ויז'ניץ ר' הרשל כץ, עם הכלה בתו של ר' שלמה קליין, הסופר הוותיק לבית ויז'ניץ.

המחותנים הם כאמור שכנים באותו בניין, ובעקבות הוראות משרד הבריאות להישאר בבתים, אם הכלה ראתה את החתן מתפלל בדבקות מהמרפסת וביקשה מאח שלה שיציע את השידוך המדובר לאבי החתן.

ואכן, אמש נסגר השידוך המעניין שלא הצריך את הצדדים לצאת כלל מהבניין ולסגור את השידוך בפורום מצומצם. וכך המחותנים ירדו עם כפפות על ידיהם לשתיית 'לחיים'. הסבא ר' הרשל כץ שלא יוצא מביתו הגיע רק לפתח הבית לשתות לחיים וחזר לביתו.

ל'בחדרי חרדים' נודע כי הרבי מויז'ניץ סיכם עם החתן הלומד בישיבת ויז'ניץ בבני ברק, שמיד לאחר השידוך ועד לחתונה הוא לא ייכנס לבניין הוריו, עקב כך שהכלה מתגוררת בבניין, ויילך מעתה ועד לחתונה לשהות בבית סבו הרה"ח רבי הרשל כץ.

לנו לא נותר אלא לאחל מזל טוב ובניין עדי עד.

חנוכה בסטלינגרד: עדותו של פליט יהודי ניצול שואה שהשתתף בטיהור העיר אחר הקרב (מאת: דורון לרר)

החל משנת 1939, עת כבשו הנאצים את פולין כולה והחלו את מלחמת העולם השנייה ואת השואה, ועד שנת 1941, חצו כמאות אלפי יהודים פולנים (מספרם מוערך בכ-400-350 אלף

איש) שנמלטו מזרועות הצורך הגרמני, את הגבול לברית המועצות שהיה פתוח בעקבות הסכם ריבנטרופ-מולוטוב. אותם פליטים יהודים, שקיוו להימלט כך ממכונת ההשמדה הנאצית, לא התקבלו בזרועות פתוחות מצד המשטר הסובייטי, ורבים מהם הוכרחו לחזור לפולין הכבושה, או גורשו לחלקה הצפונית של ברית המועצות ולארצות מרכז אסיה שהיו בשליטת הסובייטים – שם הוכנסו למחנות עבודה בכפייה. אמנם גירוש זה הציל את חייהם של חלק גדול מן הפליטים היהודים מפני הגורל האכזר שציפה להם תחת מגפי הנאצים, אך הם עדיין חיו בתנאים קשים ביותר והיחס שקיבלו מן השלטונות היה מנוכר, אכזרי ואף נגוע באנטישמיות. סבא שלי, **אברהם ברבן** ז"ל, היה אחד מאותם פליטים יהודים בברית המועצות. הוא ברח בגפו מוורשה, עיר הולדתו, לאחר שהוכנס יחד עם כל משפחתו לגטו – ואימו התחננה בפניו שימלט ויציל את עצמו, כך שלפחות יישאר שריד למשפחה. לאחר שחצה את הגבול לברית המועצות, הוא נתפס על ידי השלטונות וגורש לחבל ארכנגלסק. סבא, ששרד את התקופה הקשה ועלה לארץ בשנת 1949, היה לעיתונאי וסופר יידיש, והעלה את זיכרונותיו מאותם הזמנים על הכתב.

הסיפור שמובא כאן לפניכם היא עדותו, כפי שרשם אותה בעצמו ופרסם בטור זיכרונות שראה אור בעיתון "דבר" בשנת 1963, על עבודות הכפייה שבהן השתתף לטיהור העיר סטלינגרד שברוסיה, אחרי הקרב הגדול שהתחולל שם בשנת 1943 ובו ניצחו כוחות ברית המועצות. בעדותו של סבא מודגשות ההפרדה והאפליה בין עובדי הכפייה היהודים לבין שאר הפועלים, שנהגו באנטישמיות גלויה, אך עם זאת גם את רצונם העז של הפליטים היהודיים לשמר את התרבות והמורשת היהודית המפוארת שלהם – גם בתנאים הבלתי אפשריים הללו.

בשלהי קיץ 1943, חודשים אחדים אחר ניצחון הצבא האדום על צבאות גרמניה הנאצית בסטלינגרד, הובילו רכבות לאין ספור מגויסים ומתנדבים מכל קצות ארץ הסובייטים לשיקום העיר ההרוסה. גדול היה חורבנה של העיר ששיגשגה לפני המלחמה בהיותה מרכז התעשייה הכבדה באזור הוולגה. האנשים שבאו לשקמה לא מצאו מקומות מגורים לעצמם ומזון למחיה. הם התגוררו בחדונים צבאיים משומשים ומטולאים וניזונו ממנות דלות שחילקו בצמצום רב. העבודה עצמה הייתה כרוכה בסכנת-נפשות. משלדי הבתים המתפוררים נפלו לבנים, גושי טיח, מוטות ברזל ובולי עץ. רבים מן הפועלים נפצעו או נהרגו. קווי הביוב, שהיה צריך לנקזם ולהפעילם, היו זרועי מוקשים העלולים להתפוצץ.

האווירה בקרב הפועלים הייתה מתוחה, ושרר מצב רוח של דיכאון. המחשבות היו נתונות לשני כיוונים: להימנע ככל האפשר מלהישלח לעבודות מסוכנות ולהשביע את הקיבות הריקות. היו אלה לכעס הנושאים היחידים בשיחות. אולם כששוחחו על כך ה"גויים" היה זה בעיניהם משהו טבעי, אך משדיברו על כך היהודים ראו בכך ה"גויים" ביטוי לפחדנות היהודית כביכול. ממצב זה נבעו לפעמים סיטואציות מגוחכות למדי: דווקא היהודים ה"פחדנים" נשלחו לטהר את קווי הביוב ממוקשים ומכלי חימום אחרים. פקודה היא פקודה, כמובן, והיהודים מילאו אותה כראוי, אך הממונה על ביצועה, גוי רברבן, שראה את עצמו גיבור, פחד לנגוע בכלי-המשחית שנערמו.

עם בוא הסתיו על גשמו העזים ורוחותיו הסוערות, גבר הדיכאון. מישהו ניסה למצוא בבתים הרוסים, שדייריהם עזבו בבהלה בעת הקרבות ולא הספיקו לקחת עמם דבר, בגדים חמים ולו סחבות להתגונן מפני הקור. ושיחקה לו השעה והוא מצא מה שחיפש ואף יותר מזה – פרוות, חפצי ערך ולבנים. עד מהרה התפשטה השמועה והכל התחילו עוסקים אחרי יום העבודה בסריקת הרחובות. השעמום והחד-גוניות ששררו עד כה באוהלים עם שוב האנשים מן העבודה המפרכת והמסוכנת נעלמו פתאום. מצב הרוח השתפר, האנשים שכחו כי המלחמה עדיין בעיצומה וכי רבים מביניהם עוד יגויסו לחזית והם עלולים להיות בין החללים. הם נהנו מ"חיי שעה" ונתקפו קדחת של מציאת אוצרות, או לפחות כסות לגופם.

תכופות הופרע מצב רוח זה ע"י אסון שאירע למחפשים בבתים ההרוסים, אם בהתמוטטות, אם בהתפוצצות כלי משחית חבוי. אך האסונות לא הרתיעו והחיפושים לא פסקו. התחילו להתארגן קבוצות מחפשים, שלקחו לעצמם בשרירות זכות בלעדית לסריקה באזורי העיר השונים ומנעו את האחרים, שלא השתייכו לקבוצה, להסיג גבולם. ליהודים לא ניתנה דריסת רגל כלל בכנופיות בריונים אלה. "שבעתם דייכם מלחמנו" – טענו – "עתה תנו לנו ליהנות קמעה". וכשניסינו להתנגד ל"חרם" משונה זה, הראו לנו גויים אלה תצלומים שמצאו אצל פגרי הנאצים בבתים ההרוסים, שהראו יהודים עומדים על יד בורות ענקיים פתוחים וכיתות קלגסים נאציים יורים בהם בגב, או יהודים תלויים ברגליהם וראשם למטה על עמודי החשמל בעיירות היהודית שנחו מתחת השמיים. "אם רצונכם דווקא" – אמרו הבריונים – בהצביעם על תמונות זוועה אלה – "נראה גם אנחנו לכם את כושרנו.."

נמנענו, איפוא באותה תקופה של חיפושי אוצרות בבתים בסטלינגרד ובגופותיהם של החללים, מצאת מפתחי אוהלינו בשובנו מן העבודה. ידענו גם ידענו שהפחדות אלה אינן איומי סרק. יהודים שאזרו עוז והפרו, מתוך להיטות אחרי אוצרות מפוקפקים, את ההתראות, נרצחו. לא נותר לנו אלא לוותר על מנת מזוננו לערלי הכנופיות כדי לקבל מהם בתמורה איזה בגד פרום כדי לחמם את הגוף.

בינתיים גבר החורף הקשה, נהר הוולגה קפא ואספקת המזון השתפרה במידה ניכרת. החל סחר חליפין עם כפרי הסביבה. רבים נסעו ל"טילטשוק" (שוק) לפובורני ואף הלאה מזה. תמורת החפצים שמצאו המחפשים בהריסות, הם הביאו לחם, ביצים, חמאה ובשר. האנשים שבעו ויכלו להיפנות לשיחות "פוליטיקה". אנו, היהודים, בין הערב-רב הזה, העזנו לחשוב על יצירת הווי יהודי-מסורתי. הגיעו אלינו שמועות, כי בקצה השני של סטלינגרד, בביקטיבקה, התארגן מנין לשבת. לפתע, בלי לדעת איך ומנין הביא משהו לוח יהודי והציע אותו למכירה. היה זה לוח שהוצא לאור בוורשה בשנת 1938. הגוי המוכר לא גילה מנין לקח את הלוח. אחדים אמרו, שמצאוהו בהריסות ה"רוד-דומה" (בתי-יולדות לדוגמה), בכיסו של חלל, כנראה יהודי פולני בצבא האדום. קנינו אותו במלוא המחיר. לוח זה התחיל לשמש את חיינו היהודים שנהרסו.

לייזר, הבחור הממושקף מבנינו, עדין הנפש, סטודנט לשעבר וציוני נלהב, הופקד על שמירת הלוח. כל רגע פנוי עלעל בו ומצא משהו לספר מתולדות העם היהודי, על תקופות גבורה עילאית ועל עמידה בחירוף נפש על ייחודו הלאומי והדת. ביום קר וצונן, בשובנו מן העבודה בפינוי ההריסות של בית-החרושת הגדול לטרקטורים על שם סטאלין ("ס.ט.ז"), מקום בו נערך אחד הקרבות העזים שחרצו את גורלה של סטלינגרד (ושל מלחמת העולם השנייה בכלל), קיבל לייזר את פנינו בקריאת "ברוכים הבאים!" לבית וב"חג שמח, יהודים!" – "מה פתאום, לייזר?" השתוממנו. "אינכם יודעים?" ענה בשמחה, "חנוכה היום! חג ניצחון החשמונאים. ניצחון הטהרה על הטומאה, ניצחון מעטים על הרבים, חג שמח יהודים!"

לייזר קרן מרוב גיל. עיניו נצצו. הוא היה כולו חגיגי והדביקנו במצב רוחו המרומם. דומה קרן אור האירה את פנימיותנו ופיזרה את העצבות. הוא שלף מכיסו את הלוח והתחיל לספר לנו על נס חנוכה, את משמעות המאורע ההיסטורי הזה, הוא סיפר גם על מאורע אחר בקורות עם ישראל, שהתרחש אף הוא, לפי המסורת, במקביל לימי החנוכה – עריפת ראשו של הצורר הולופרנוס בידי יהודית, והצלת העם משואה.

לייזר דיבר בהתלהבות והפיח בנו רוח חיים, תקווה ואמונה בנצח ישראל, על אף הכל. בצימאון בלענו את דבריו. לפתע קם ממקומו, כאילו נזכר במשהו חשוב והתחיל לצעוק: "ולמה נשב בחיבוק ידיים, מה אתם שותקים? – לביבות יש להכין, חנוכה היום ליהודים, חג שמח! – הבו תפוחי אדמה ושמן, יום טוב יהיה, חנוכה כדת וכדין!"

כהרף עין התפזרנו להביא תפוחי אדמה. מישהו הביא בקבוק קטן של שמן, ולא עבר זמן רב ועל האח במרכז האוהל טוגנו במחבת מפחית-קונסרבס, לביבות חנוכה. הריח המוכר והנעים לחך הזכיר ימים שלווים יותר בבתי הורינו... ישבנו כמשפחה מלוכדת ומסורה, מסביב לאח. לייזר התחיל בשיר חנוכה פופולרי מימי הילדות שלנו:

"חשמונאים קטנים אנו

ולחלחם פה כולנו,

על הצר, כמו הגדולים,

אנו עולים, אנו עולים..."

והניע את שפתותינו לזמר, ושירים אחר שירים הדהדו מאוהלינו כל אותו ליל חנוכה בסטלינגרד ההרוסה בחורף 1944.